

Informatiebrochure

Leergang Supervisiekunde 2019 – 2021

Tweejarig opleidingstraject tot geregistreerd supervisor bij LVSC

Algemene informatie

Wat houdt de leergang in het kort in?

- Tweejarige leergang met methodisch didactische scholing, leersupervisie en intervisie
- Professionals individueel en in kleine groepen begeleiden in hun ervaringsleren
- Aandacht voor het omgaan met en benutten van diversiteit in supervisie
- Aandacht voor lichamelijk gewaar zijn en focussen in supervisie
- Leergang geaccrediteerd door LVSC, NVO/NIP K&J, Registerplein/BAMw, SRVB en SKGV

De tweejarige leergang supervisie-kunde van PAO Psychologie is een opleidingstraject waarin je gericht werkt aan je eigen ontwikkeling tot supervisor en begeleider van leerprocessen.

De leergang bestaat sinds 1989 en vormt een basis om te komen tot registratie als supervisor bij de Landelijke Beroepsvereniging voor Supervisie en Coaching (LVSC). In deze opleiding baseren we ons op de definitie van supervisie en het competentieprofiel van de supervisor van de LVSC.

Nadere informatie hierover vind je bij www.lvsc.eu. In deze leergang staat jouw professionele ontwikkeling tot supervisor centraal. Daarnaast heeft het bezig zijn met thema's als reflectie op eigen functioneren in een begeleidingsrol, in interactie en communicatie vaak ook effecten op de persoonlijke ontwikkeling van de deelnemers.

Voor wie is de leergang bedoeld?

Begeleiders van individuen of groepen (sectoren zorg en welzijn, onderwijs, overheid of bedrijfsleven) en externe begeleiders zoals zelfstandig gevestigde supervisoren, trainers, adviseurs, pastores en geestelijk verzorgers, (verpleeghuis)artsen.

Als toekomstig supervisor en professioneel begeleider begeleid je individuen en kleine groepjes bij het leren van hun eigen ervaringen als werkende professional. Je faciliteert, stimuleert en begeleidt leerprocessen waarin reflectie op werkervaringen centraal staat om het eigen professionele handelen te verbeteren. Leerbegeleiding geven vanuit de methode supervisie kan een werkzaam hulpmiddel zijn bij het ontwikkelen van *zelfsturend ervaringsleren* van professionals in het uitvoeren van hun werk. Supervisie past bij ontwikkelingsvragen van professionals die voortkomen uit de uiteenlopende eisen die aan hen worden gesteld: autonoom beslissingen kunnen nemen, eigen leiderschap tonen en ondernemend zijn maar ook resultaatgericht samenwerken in – vaak ook multidisciplinaire - teams.

Na afloop van deze leergang:

- heb je geleerd op professionele wijze een leeromgeving te creëren voor supervisanten
- kun je je optreden als begeleider afstemmen op de fasen van het supervisieproces, op de ontwikkeling van het leerproces en op de aard van de vraagstelling van de supervisant
- kun je omgaan met diversiteit; de verschillen en overeenkomsten tussen supervisanten onderling en tussen jezelf en je supervisanten productief maken
- ben je in staat je optreden als supervisor transparant te maken en te verantwoorden
- kun je je eigen doorgaande leerproces en ontwikkeling als supervisor vormgeven

Toelatingsvoorwaarden:

Je voldoet aan punt 1, 2 en 3 van de registratiecriteria van de LVSC:

1. een voltooide initiële beroepsopleiding op hbo- of universitair niveau
2. minstens vier jaar werkervaring (minimaal twee dagen per week) in de beroepsuitoefening als professional, aantoonbaar door arbeidscontracten
3. tenminste tien bijeenkomsten (voor)supervisie ontvangen over de uitvoerende beroepspraktijk door een LVSC-geregistreerde supervisor, minder dan zes jaar voor de start van de leergang.

Bovendien moet je vanaf het begin van de supervisieopleiding zelf supervisie gaan geven. Je bent zelf verantwoordelijk voor het organiseren van die leerpraktijk voor jou als supervisor-in-opleiding (sio). De opleiding verschaft desgevraagd een lijst met zoekadressen om het vinden van een geschikte leerpraktijk te vergemakkelijken. Deze praktijk heeft goedkeuring door de opleiders.

Opleiders

- M.J. (Marjo) Boer, master begeleidingskunde, leersupervisor en docent supervisiekunde.
- C.R.J. (Christine) van Duin, maatschappelijk werker met v.o., leersupervisor en docent supervisiekunde.
- Drs. M.L.A. (Marcel) Hoonhout, atheïstisch politiek theoloog, leersupervisor, docent supervisiekunde en certified coach.

Naast deze opleiders leveren gastdocenten en een vaste kern van LVSC-erkende leersupervisors een bijdrage aan de leergang.

Locatie

Amsterdam, Centrum De Roos (Vondelpark).

Data en tijden

Zie de [website](#) van PAO Psychologie voor meer informatie over cursusdata jaar 1. Cursusdata jaar 2 worden tijdig gecommuniceerd tijdens het eerste jaar.

Eerste jaar 2019 - 2020:

- 01 x kennismakingsbijeenkomst: 06 september van 9.30 - 12.30 uur
- 15 x bijeenkomst (klassikaal) van 09.30 tot 15.00
- 15 x bijeenkomst (leersupervisie) veelal aansluitend op de klassikale bijeenkomsten van 15.15 - 17.45 uur.

Tweede jaar 2020 - 2021:

- 15 x bijeenkomst (klassikaal) van 09.30 tot 15.00
- 05 x bijeenkomst (intervisie) veelal aansluitend op de klassikale bijeenkomsten van 15.15 - 17.45 uur.

Accreditaties

- Stichting Kwaliteitsregister Geestelijk Verzorgers (SKGV)
Status: geaccrediteerd (nummer 356777. 10 punten voor levensbeschouwing en spiritualiteit, 20 punten voor vakbekwaamheid en 20 punten voor persoon en werk).
- Beroepsregister Vak therapeutische Beroepen (SRVB)
Status: geaccrediteerd (ID2303. 75 punten)
- Landelijke Vereniging voor Supervisie en Coaching (LVSC)
Status: geaccrediteerd (ID O 1026 H2)
Wie deze opleiding met goed gevolg afrondt voldoet daarmee aan punt 4, punt 5 en deels punt 6 (leersupervisie 1) van de criteria voor LVSC-registratie als supervisor. Meer info over de registratie op de website van LVSC.
- NVO Orthopedagoog – Generalist:
Status: geaccrediteerd (nummer 356777. 100 punten voor herregistratie en 100 punten voor opleiding - overig)
- NIP Kinder- en Jeugdpsycholoog:
Status: geaccrediteerd (nummer 356777. 100 punten voor herregistratie en 100 punten voor opleiding - overig)
- Registerplein
Status: geaccrediteerd (nummer 356777. 499 punten voor deskundigheidsbevordering Maatschappelijk werk en 499 punten voor deskundigheidsbevordering Sociaal agogen)
- Schoolleiders PO
Deze cursus wordt vermeld als bron bij het professionaliseringsthema Kennis- en kwaliteitsontwikkeling van het Schoolleidersregister PO. Dit houdt in dat de cursus gedeeltelijk aansluit bij het genoemde thema en onderdeel kan uitmaken van de professionalisering (via informeel leren) van schoolleiders ten behoeve van herregistratie.

Investing

€ 8.495 vrij van btw

Naast de investering voor de leergang moet je ook rekening houden met de volgende uitgaven:

- Reiskosten
- Aanschaf van een digital voice-recorder (als een mobiel niet voldoet)
- Aanschaf van materiaal voor het toepassen van belevingsgerichte werkvormen (bijvoorbeeld een vaardigheidenspel, kwaliteitenspel of [caleidoscopia](#) etc.).

Kosten die verband houden met het afronden van het traject tot registratie als supervisor:

- Leersupervisie 2 (voor registratie door de LVSC zijn er na het volgen van de leergang nog vijftien bijeenkomsten leersupervisie 2 noodzakelijk – op basis van twee reeksen supervisie in leerpraktijk).
- Lidmaatschap van de LVSC en kosten van registratie als supervisor LVSC.

Aanmelding en toelating

Aanmelden kan via de [website](#) van PAO Psychologie. Na ontvangst van je inschrijfformulier krijg je zo spoedig mogelijk een uitnodiging voor een kosteloos oriënterend / aanmeldingsgesprek met één van de opleiders in Amsterdam. In dit gesprek bekijkt de opleider onder andere in hoeverre je aan de toelatingsvoorwaarden voldoet. PAO Psychologie houdt rekening met je vooropleiding, werkervaring en motieven voor deelname. Eventueel worden nadere afspraken gemaakt. Zo snel mogelijk na dit gesprek krijg je bericht over toelating tot de leergang.

Informatie en advies

Meer informatie kun je vinden op de [website](#) van PAO Psychologie. Neem ook gerust contact op met PAO Psychologie voor meer informatie of advies: ilse.berghuis@pao.nl of 085 – 487 93 10. Ook voor jouw aanmelding voor de voorlichtingsbijeenkomst op 24 mei 2019 om 16.15 u.

Programma jaar 1 en 2

Je kunt supervisorschap niet leren zonder het te doen. Vanaf het begin van de leergang geef je minstens twee reeksen supervisiegesprekken als leerpraktijk: bij voorkeur één groepssupervisie (2 of 3 supervisanten) en één individuele reeks supervisie. Elk supervisiecontract moet tien tot vijftien bijeenkomsten omvatten van minstens een uur (één supervisant), anderhalf uur (twee supervisanten), twee uur (drie supervisanten). Tijdens het tweede jaar van de leergang geef je minstens één supervisie, ook indien je de leersupervisie 2 nog niet in dat jaar doet. Een doorgaande praktijkstroom is namelijk van belang om het vak van supervisor te kunnen leren.

In de leergang wordt methodische en theoretische verdieping gestimuleerd. Praktische oefening in het geven van supervisie en reflectie daarop wordt gefaciliteerd. De organisatie van het leerproces vindt plaats in leergroepen rond bepaalde thema's. Er is een vrije ruimte om eigen accenten te leggen op dat wat voor jou als ontwikkelend professional relevant is. Congruent aan het beroepsprofiel biedt de opleiding ontwikkelruimte voor deelnemers voor hun eigen groeiproces. Je krijgt zelf leersupervisie (supervisie-over-supervisie) en daarnaast is er in het tweede jaar een intervisietraject voor de deelnemers rond hun functioneren als supervisor. Al deze elementen werken op elkaar in en maken juist in hun onderlinge samenhang een intensief leerproces tot het verwerven van het supervisorschap en professioneel begeleiderschap mogelijk.

Kenmerkend voor deze leergang:

- De studiebelasting is gespreid over twee jaar en daardoor te combineren met een parttime werkring.
- Deelnemers aan de leergang hebben al een behoorlijke bagage aan beroeps- en begeleidingservaring. Die begeleidingservaring wordt verder verfijnd en genuanceerd, en toegespitst op de context van het geven van supervisie en leerbegeleiding. De deelnemers leren om datgene wat zij vaak al intuïtief doen expliciet te maken, te onderbouwen en te verdiepen.
- Het omgaan met diversiteit is kenmerkend voor de grondhouding van een supervisor. Dat is een belangrijk uitgangspunt van de leergang. Diversiteit is een handvat om verschillen en overeenkomsten naar milieu, cultuur, leeftijd, ervaring, status, sekse, religieuze achtergrond enzovoorts in te zetten ten behoeve van het leerproces. Het gaat er daarbij om deze verscheidenheid te (h)erkennen en respecteren, en in die verscheidenheid een uitdaging te zien om de kwaliteit van het eigen begeleidingswerk te verhogen. De leergang maakt daarom veel gebruik van interactieve werkvormen die gericht zijn op leren van elkaar.
- De deelnemers worden aangesproken op hun vermogen zichzelf te zijn en op hun vermogen contact met anderen aan te gaan. De leergang stimuleert de deelnemers om hun 'vermogen tot innerlijk weten' - ook wel intuïtie genoemd - aan te spreken. Intuïtie is soms achteraf aanwijsbaar. Maar het kan ook zinvol zijn om in het kader van een rol als supervisor die intuïtie verder te verkennen en te scholen.
- Er is ruime aandacht voor aspecten als lichamelijk gewaarzijn, focussen en grondhouding van de supervisor.

Werkwijze

Voorafgaand aan de deelname is er een toelatingsgesprek waarin je al je vragen kunt stellen en waarin informatie over de leergang gegeven wordt. Tevens wordt bekeken of je voldoet aan de toelatingscriteria (ook in verband met LVSC-registratie) en wordt overlegd en informatie gegeven over het organiseren van de eigen leerpraktijk. De leergang gaat van start met een kennismakingsbijeenkomst voor deelnemers en opleiders. Tijdens deze bijeenkomst krijg je meer informatie over werkwijze, programma, literatuur en de voorbereiding op elke bijeenkomst.

Als deelnemer heb je belangrijke invloed op de accenten in de leergang. Zo is er ruimte voor actuele ervaringen uit je supervisiepraktijk. Bovendien komt naast praktijktheorie casuïstiek aan bod. Zowel opleiders als jijzelf kunnen die inbrengen. Je presenteert in beide jaren van de leergang minstens één casus uit de eigen supervisiepraktijk. In de opleidingsbijeenkomsten ligt de nadruk op ervaringsleren. Gehanteerde werkvormen zijn onder meer theoretische inleidingen, praktische oefeningen, rollenspellen, belevingsgerichte werkvormen, waarbij gebruik wordt gemaakt van video- en audiomateriaal. Zowel conceptuele ontwikkeling als het verwerven van praktisch repertoire zijn van belang, vandaar dat de verhouding theorie-praktijk als 50%-50% ingeschat kan worden.

Groepsgrootte is veelal tussen 10 en 16 deelnemers. Vaak wordt 's ochtends meer plenair en 's middags vooral in subgroepen gewerkt.

Andere onderdelen van de leergang, naast de opleidingsbijeenkomsten:

- leersupervisie 1 (supervisie-over-supervisie): vijftien bijeenkomsten met een LVSC geregistreerd leersupervisor, gedurende het eerste leerjaar
- intervisie-over-supervisie: een reeks van 5 bijeenkomsten in het tweede leerjaar. Je stelt daarvoor met mede-deelnemers een intervisiegroepje samen. In de intervisie leer je hoe je – ook na de opleiding - je deskundigheid als supervisor/begeleider ook zelfstandig verder kunt ontwikkelen.

Programma jaar 1

Het eerste jaar van de leergang legt vooral de methodische de basis voor het geven van supervisie. Hierin komen onder meer de volgende thema's aan de orde:

- kernbegrippen en wat supervisie inhoudt
- supervisie en andere begeleidingsvormen
- contact maken en contracteren: afspraken, regels, procedures en materiaal
- fasen van een supervisieproces
- begeleiden van leren: stimuleren van reflectie en ervaringsleren
- handelingsrepertoire als supervisor: luisteren, samenvatten, vragen stellen, leerklimaat scheppen
- individuele en groepssupervisie
- interactie in supervisie: leiden, volgen, confronteren, feedback
- diversiteit vanuit caleidoscopisch perspectief
- supervisie en socialisatie: de werking van het referentiekader van supervisor en supervisant
- grondhouding en focussen in supervisie
- werkvormen waarin intuïtie, lichamelijk gewaarzijn en een ecologisch perspectief betrokken worden
- evalueren en beoordelen van supervisie
- leersupervisie 1: start van de eerste reeks van 15 bijeenkomsten leersupervisie

Programma jaar 2

Het tweede jaar van de leergang is gericht op verdieping. Je profileert je eigen werkhouding als supervisor. Thema's die aan de orde komen zijn:

- begeleidingsvormen, waaronder intervisie en communities of practice (cop's)
- reflecteren in supervisie: de leerweg in supervisie
- coaching en e-coaching
- inspiratiebronnen, opvattingen en betekenisgeving over leren en superviseren
- opstellingswerkvormen, talentopstellingen
- werken met beroepsprofielen
- lichamelijk gewaarzijn, focussen
- beoordelen en afronden van supervisie
- omgaan met diversiteit, life events en beschermjassen
- contexten van supervisie: organisatie- en beleidsvraagstukken rond supervisie
- grondhouding, waarden en normen van de supervisor, gedragscode voor supervisoren
- relationele aspecten van supervisie, waaronder empathie, overdracht, tegenoverdracht en parallelproces
- stromingen in supervisie en je eigen profilering als supervisor
- optioneel: leersupervisie 2 (zelf te organiseren)

Toetsing en certificering

Aan het einde van elk leerjaar lever je een werkstuk in dat door de opleiders wordt beoordeeld. Het eerste jaar bestaat het werkstuk uit een procesverslag over een gegeven supervisierEEKS. Hierin verwijst je naar de bestudeerde literatuur uit de supervisieKUNDE. Het werkstuk dat het tweede jaar afsluit, bestaat uit een thematische bewerking van een supervisieVRAAGSTUK. Je bepaalt het onderwerp in samenspraak met de opleiders. In dit werkstuk verbind je je eigen supervisie-ervaringen rondom dit onderwerp met theorie supervisieKUNDE. Aan het einde van het eerste jaar van de leergang ontvang je een verklaring van deelname. Aan het einde van de leergang ontvang je een certificaat op basis van voldoende toetsresultaten, aanwezigheid, actieve deelname en het hebben voldaan aan alle eventuele aanvullende opdrachten.

Literatuur

- Boer, M., Hoonhout, M., Oosting, M. (red.) (2015), SupervisieKUNDE meerperspectivisch – Handboek supervisieKUNDE. Alphen: Vakmedianet. ISBN 9789462760349.
- Regouin, W., Haan, E. de (2015), Supervisie. Gids voor supervisanten. Assen: Van Gorcum ISBN 978 90 232 554034.
- Geenen, M.J. (2014), De reflectieve professional. Bussum: Coutinho, ISBN 978 90 469 04039
- Bij de start van de leergang krijg je toegang tot de digitale leeromgeving van PAO Psychologie met daarin het cursusprogramma en de aanvullende literatuur.

NB: boekenlijst is indicatief. Je ontvangt enkele weken vóór aanvang van de leergang bericht over het programma en de boeken waarover je moet beschikken.

Studiebelasting in uren

Jaar 1

Bijeenkomsten (klassikaal)	15 x 5 uur
Vorbereiding per klassikale bijeenkomst	5 uur
Bijeenkomsten jaar 1 (leersupervisie)	15 x 2,5 uur
Vorbereiding per leersupervisie	2,5 uur
<i>Totaal jaar 1</i>	<i>285 uur</i>

Jaar 2

Bijeenkomsten jaar 2 (klassikaal)	15 x 5 uur
Vorbereiding per klassikale bijeenkomst	5 uur
Intervisie	15 uur
Vorbereiding per intervisie	2,5 uur
<i>Totaal jaar 2</i>	<i>262,5 uur</i>

Overig

Supervisie geven als leerpraktijk*	130 uur
Werkstukken in totaal	80 uur
<i>Totaal overig</i>	<i>210 uur</i>

Voorsupervisie**

Voorsupervisie	22,5 uur
Vorbereiding voorsupervisie	22,5 uur
<i>Totaal voorsupervisie</i>	<i>45 uur</i>

* Inclusief voorbereiding, exclusief werving, organisatie en reistijd

**Geldt niet voor iedereen. Wordt individueel afgesproken tijdens de intake

Buiten de leergang zelf nog te organiseren voor LVSC-registratie:

15 bijeenkomsten leersupervisie 2	37,5 uur
Vorbereiding totaal	37,5 uur
Minimaal 2 reeksen supervisie geven als leerpraktijk*	125 uur
<i>Totaal</i>	<i>200 uur</i>

* Inclusief voorbereiding, exclusief werving, organisatie en reistijd